

Předplácí se

Pro Prahu: celoročně 5 zl., půlletně 2 zl. 50 kr., čtvrtletně 1 zl. 25 kr.
Pro venkov: celoročně 5 zl. 60 kr., půlletně 2 zl. 80 kr., čtvrtletně 1 zl. 40.
Jednotlivá čísla prodávají se po 12 kr., jednotlivé přílohy hud. po 50 kr.
Za inseráty se platí pouze 2 kr. za řádek drobného písma.

DALIBOR.

časopis

věnovaný zájmům světské i církevní hudby a zpěváckých spolků českoslov., zároveň pak

organ „Matice hudební“

s četnými přílohami hudebními.

Redaktor:

Dr. Ludevít Procházka.

Vychází každou sobotu.

Majitel:

Emanuel Starý.

Jen frankované listy přijímají se.

Rukopisy redakci zasláné nevracejí se.

Předplatné přijímá administrace v č. 147-I. (Karlova ulice).

Dopisy týkající se redakce buďtež zaslány frankop. dr. Ludevítovi Procházkovi do č. 9 v Ječné ulici.

Památné dni hudební.

25. července 1838 * Ludvík Slánský, skladatel a kapel. něm. div. v Praze — v Haidě.
" " 1845 * Karel ze Slavkovských, pian. — v Bestvíni.
26. " 1802 I. prov. zpěv. „Maria z Montalbanu“ Petra Wintra — ve Vídni.
" " 1823 * Joz. Bergmann, sklad. — v Černochově.
" " 1872 † Mich. Caraffa, sklad. vlašský — v Paříži.
27. " 1784 * Jiří Onslov, sklad. — v Clérmont-Ferrand.
" " 1817 * Václ. Proška, skladatel a spis. hud. — v Máčkově (u Blatné).
" " 1869 † Jan Ey. Purkyně, slovut. fyziolog — v Praze.
28. " 1750 † Jan Šeb. Bach, nejslovut. kontrapunktik a sklad. cír. — v Lipsku.
" " 1823 I. prov. Spohrovy zpěv. „Jessonda“ — v Kaselu.
" " 1830 I. prov. Spohrovy zpěv. „Alchymista“ — v Kaselu.
29. " 1856 † Robert Šumann, slovut. sklad. — v Endenichu (blíž Bonnu).
" " 1871 † J. Folberger, sklad. a řed. kůru na Strahově — v Praze.
30. " 1842 * Vojt. Hřímálý, op. sklad. a výt. housl. — v Plzni.
" " 1844 † W. A. Mozart, syn slov. Mozarta — v Karlových Varech.
31. " 1827 † Luigi Piccini, op. sklad. vlašský — v Passy.
" " 1828 * Fr. Aug. Gevaert, sklad. op. a řed. konserv. v Bruselu — v Huysse.
" " 1830 * Fr. Zdeněk Skuherský, sklad. a řed. varhanické školy v Praze — v Opočně.
" " 1863 † Fr. Ješko, oblíb. sklad. tan. a voj. kap. — v Mohuči.

sledujících řádků. Jsou to výňatky z žurnalů, které zde k vůli lepšímu porozumění situace beze všeho komentáře podáváme.

Vládní list „Vidovdan“ o tom z ohledů vládních rozepsal se takto: „Ministr osvěty rozpustil nařízením ze dne 22. června veškerý divadelní personál a vyjevil v něm i úmysl svůj o radikální reorganizaci samého divadla.

„Zjištěno je, že nejen v dosavadní soustavě hereckého personálu, než i ve všech divadelních oddílech nalézaly se buď přílišné zbytečnosti buď mezery, a že se na všech stranách pocítovaly všeliké nedostatky a vady, kteréž arci nemohly tak snadně býti odkryty, jež však svým časem mohly přivesti ústav tak daleko, že by byl pouze živořil a konečně za své vzal, kdyby nebylo bývalo o to postaráno, aby ještě záhy byly odstraněny. Aby se jednak takovému úpadku předešlo, jednak aby se docílilo dostatečného času k svědomité reorganizaci ze samých základů, učiněno rozhodnutí, aby se hry v národním divadle zastavily, i to dle doslechu buď do 1. listopadu, buď do konce běžícího roku 1873 (dle starého letopočtu), což bude záviseti na tom, jest-li reorganizace dříve neb později bude moci ukončena býti. Neb ačkoli se lidem, nezasvěceným hlouběji v divadelní organism, celá ta záležitost zdá býti velmi jednoduchou, tož je ona předce příliš zapletená i nesnadná, poněvadž se v ní toliké různé předměty stýkají, jakéž jsou zejména obor literaturní a umělecký, technický i všeobecně administrativní. Vše to aby se uvedlo v určitý pořádek a dokonalý lad, jenž by svým vnitřním a zevnějším působením napomáhal spisovatelstvu, rozvoji umění dramatického a směřoval k dosažení morálního vlivu na obecnost, jakož aby se docílilo patřičné rovnováhy mezi příjmy a vydaji, vše to vyžaduje mnohé znalosti a především praktických zkušeností.“

„Proto také vláda s opravdivým uvážením situace přistoupila k dílu, a ustanovila k tomu lhůtu několika

Bělehrad a jeho národní divadlo.

Sděluje Rom. Luke.

(Dokončení).

Zavření srbsko-národního divadla nedotklo se však hrubě širšího obecnstva. Jen domácí a zahraniční žurnalistika ji ho slova nská pozdvihla hlasu svého a probírala záležitost tu dle různého směru a smýšlení. Jakého smýšlení byly o tom bělehradské listy, dočísti se může laskavý čtenář „Dalibora“ z ná-

měsíců. Dráhu k tomu našla již od divadelní komise raženou. Tato komise shledala, že deficit dal by se při patřičném vedení vyrovnati již běžícího a následujícího roku samými divadelními představeními. Mimo to zmenšila komise roční divadelní výdeje o 2000 dukátů způsobem, kterýmž ani představení, ani ostatní divadelní aparát neutrpí ani toho nejmenšího zkrácení; poukázala totiž k směru, jímž by se při zmenšených výdajích mohly příjmy zvětšiti, a konečně — co je nejhlavnější — prozkoumala veškeré ty vady ústavu, nejen organické, nýbrž i administrativní, a naznačivši je, ponechala samé vládě na vůli, který asi způsob se jí uvidí býti nejvýhodnějším k jich odstranění.“

„Vláda shledala, že bude krátké zastavení činnosti národního divadla prostředkem nejspůsobilejším, aby se vše ze samých základů tak zařídilo, aby nebylo nic více ústavu na újmu. A to je zajisté mnohem prospěšnější nežli napomáhati neustálým záplatováním. Proto se v moudrém jednání vlády a v jejím úmyslu radikální reorganisace divadelního ústavu nejjasněji zrcadlí její účel, přivésti národní naše divadlo k nejvzornějšímu rozkvětu.“

„Kdo by tedy vůči tomuto objasnění mohl déle ještě věřiti hlasům, již tvrdí, že se národní divadlo buď nikdy více, aneb velmi dlouho neotevře? — Což vláda nákladem tak velikým vystavěla jen proto úhlednou budovu, zasvěcenou Thalii, aby vše to nyní v nevoli zůstavila bez upotřebení? — Což jen proto národní skupština tuto pozůstalost knížete Michala z úcty potvrdila zákonem a pravidelnou státní subvencí jí vykážala, aby propadla zapomenutí již po pětiletém trvání svém? — A což by mladistvý náš kníže, jenž s láskou synovskou o to pečuje, aby každou památku, i veškeré vymoženosti jeho velkostrýce zachovány byly, mohl dopustiti, aby sídelnice srbská, chloubá a pýcha to země, zbavena byla jediného uměleckého ústavu zemského? — Již pouhé předložení těchto otázek dostačuje k vyvrácení všech těch tendenčních hlasův. — Srbsko není země zpátečnictví či stagnace, nýbrž úrodnou půdou pro pokrok nepřetržitý. Ještě ani jedinký ústav v ní zřízený nezůstavila vláda úpadku, nýbrž každému poskytuje vždy větší podpory. Tentýž úmysl má nyní i s národním divadlem a postará se bohdá o šťastný jeho další rozvoj.“

Takto dí „Vidovdan.“ Časopis „Budućnost,“ jenž již ze zásady byl proti zřízení národního divadla, maje je pouze za prostředek k zábavě a dle jehož návrhů ku zlepšení materiálního stavu jeho nejedná se mu hrubě o umělecký pokrok toho ústavu, leč jen prostě o jeho zachování, rozepsal se o něm asi následovně:

„Naše „narodno pozorište“ je zavřeno. Divadelní personál obdržel propuštění, kteréž má dle smlouvy tehdáž nastoupiti, pak-li se smlouva neobnoví. Proslýchá se, že jsou nejlepší síly divadelní povolány již k ostatním srbsko-horvátským. Dle všeho toho ozdobná dvorana divadelní neotevře se tak brzo opět bělehradskému obecenstvu.“

„Rozumí se samo sebou, že divadelní tato krise nikomu milá býti nemůže. Divadelní budova byla skoro výhradně jediné místo, kde chladný, monotonní i suchopárny život našeho obecenstva v jistých dobách pookřával.“

„Srbské sídelnici nemůže býti tento neočekávaný převrat již proto příjemný, poněvadž spatřovala ve svém úhledném divadle jeden z oněch ústavů, kterýmž se mohla chlubit před cizinou, jež nazývá Bělehrad ráda „branou aziatstva.“

„Leč kdo se chce něčím chlubit, musí k tomu hleděti, aby si to především zachoval. Jest-li Bělehrad proukazoval dostatečné dobrovůli v tom ohledu, to ponecháváme k posouzení oné části našeho obecenstva, v které bylo nejvíce důvěřováno, když se bylo divadlo zbudovalo. Kdo však jen několikrát pohlédnul do naší divadelní dvorany, mohl brzo seznati, jaké asi obecenstvo divadlo udržuje. Přesvědčení v té příčině nabyté zajisté by nevypadlo ku chvále našeho zámožného světa.“

„Než ať i představíme sobě daleko větší všímavost se strany našeho obecenstva; nechať se naše obecenstvo i něco více postaralo o pojištění větších důchodů: zdali bychom i tehda mohli býti jisti, že naše divadlo delší čas potrvá? — Zdali by i pomoc, kterouž bělehradskému divadlu propůjčuje celý národ náš, byla mohla i při lepší návštěvě divadla výdeje jeho uhražovati? —“

„Myslíme, že by nemohla! Divadlo je dle našeho mínění věc pro okolnosti naše přenáhlená. Již tehda, když se mělo přikročiti k jeho založení, přinesli jsme v tehdejší našem listě „Srbie“ článek z pera jednoho našeho přítele, v kterém byl nám krásně a živě vysvětlil, proč bychom měli zřizování divadla pozdějším časům ponechati. „Pohledte na naše školní stavení“ — pravil pisatel — „pohledte na naše trestní ústavy, na naše nemocnice a druhá léčební místa, jakož i na jiné potřebné ústavy — a rcete, zdali je divadlo přednější, než vše tyto časové potřeby? — Zdali je bližší plášť než košile? —“ A my bychom mohli k tomu dnes ještě přidati: Pohlédněte k oněm národním školám, jež se loňského roku uzavřely, poněvadž se nevědělo, odkud platiti učitelům! Obráťte se k naučnému našemu družstvu, jež se klopotí s několika sty dukátů, poněvadž se neví, jakby se mohla státní podpora jeho zvýšiti! Pohlédněte na naše učitele, již od rána do soumraku v potu se pachtí s mládeží, kteráž teprv započíná mysliti, aby porozuměla čemu se učí! Pohlédněte, — zdali a jakou cifru najdete, kterouž by se mohl zvýšiti mizerný jejich plat aspoň o několik tolarů! Srovnajte služné profesorů našich vysokých škol se služným spůsobilejších herců, a rcete, zdali je jakýsi poměr co do materiálního postavení oněch osob, které věnovaly polovici svého věku studiím, jež vyžadovaly značných výloh, a těch, jež bez zvláštní divadelně-akademické přípravy za několik jen roků na tom neb onom jevišti vycvičily se v hereckém umění! Jak si stojí asi profesoři našich středních škol u porovnání s nimi! — atd. atd.“

„Náš národ je takřka ještě hospodářem od včerejška. Našemu pokolení je souzeno, pozvedati vše ze základů, každé státní potřebě přispěti s plnou rukou, poněvadž musí vše znova budovati, nemaje statků zděděných.“

„Moudrý hospodář stará se především o to, co mu je v domácnosti nejpotřebnější, a teprv potom obrací zřetel k věcem méně důležitějším; rovněž tak i národ má pomýšleti k upokojení svých nejpřednějších potřeb, od nichž nadíti se lze největšího užitku a pokroku.“

„Zdali i divadlo patří k těmto potřebám čili ne, není těžce rozhodnouti. My sice nenáležíme k sektě oněch puritánů, již kladou „pozoriště“ mezi ústavy zcela zbytečné. My mu neodepíráme zásluhu, kterých si může, avšak jen tehda, získati, pakli nalézají na jevišti jeho přístupů představy takové, v nichž se jeví zásady vskutku morální, jimiž zove čistá, neskalená pravdivost.“

„Při všem tom však nesouhlasíme s lidmi, kteří „pozoriště“ rádi porovnávají s národní školou. Divadlo má mimo pouku především úkol zábavy a rozveselení; a poněvadž většina obecnstva jeho více je žádostiva zábavy nežli pouky, tož více hleděti musí pobaviti než poučiti. A kdyby bylo i opáčně — kdyby totiž hlavní zřetel divadla bylo poučení: tož je pak ono pro tu část obecnstva, kteráž je pouky nejvíce potřebna, buď příliš drahým ústavem vzdělávacím, buď je jí i zcela nepřístupné. A onen morální požitek, kterého navštěvovatel mimo to s jeviště nabývá, může mu kniha a škola v dalece větší míře uděliti a jej pro praktický život vzdělati (!)

„A tak bychom mohli ještě déle hovořiti o významu divadla a jeho ceně pro nás i naše okolnost. K čemu by to však vedlo, an je dávno již drahoucenná budova divadelní zbudována a znamenité sumy na ni vynaloženy. Můžeme bez ostýchání říci, že na zábavný ten ústav je do dnešního dne již tolik vydáno, co by vystačilo k časové reorganizaci našich vysokých škol, jež dávno již za ostatními fakultami pokulhávají. A poněvadž již tolik národních peněz je vydáno na bělehradské „pozoriště“, tož se samo sebou rozumí, že nemůže býti více otázky o tom, má-li se divadlo zachovati, než jakým způsobem se má budoucnost jeho zabezpečiti.“

„Že dosavadní hospodaření trvání jeho nepodporovalo, dosvědčil deficit, kterýž se ani mimořádnými příspěvky uhraditi nedal. Jaké by byly zde vyhlídky, než že by naše divadelní kasa čím dále tím větších schodků vykazovala, že by stát byl přinucen roční svou subvencí neustále zvětšovati aneb zcela od národního divadla se odvrátiti. Však ni jedno ni druhé by nebylo místné. Stát na divadlo až dosaváde přispíval tolik, že by se z té sumy osmdesát učitelských sil pro nové školy platiti mohlo. A poněvadž musí nám o to jíti, abychom odvrácením se od ústavu, kterýž jsme jedenkrát již „národním“ nazvali, neutrpkali i morální škody, hleděti musíme, bychom našli způsob potřebných prostředků, jimiž by nám umožněno bylo, ústav ten tolikými obětmi založený alespoň jakž takž i dále udržeti.“

„Dle našeho mínění nejlepší a nejpraktičnější ten způsob byl by následující: Předně nechať se sumy ve výši dvaceti tisíců dukátů — ustanovené ku stavbě skupštinské budovy v Kragujevci, upotřebí co fondu k vydržování národního divadla, a skupštinská budova ať se nezařizuje, leč nechať skupštinské hromady drží se v divadelní dvoraně. Poněvadž známe, že zasedání skupštiny nikdy netrvá déle nežli dva měsíce, tož by se na ten čas divadelní činnost mohla zastaviti a to bez veliké škody pro divadelní kasu. A že je divadelní dvorana jako stvořena pro zasedání skupštinských sborů, dosvědčí každý, kdo viděl v cizích státech podobné parlamentární budovy.“

„Za druhé by se měl divadelní personál ztenčiti a zaraziti ochotnická jednota (sic! pozn. spis.), kteráž by mohla všechny vedlejší úlohy obstarávati. Že se nalezá mezi diletanty dosti talentů, vidělo naše obecnstvo na diletantních jevištích v rocích 1848-1858 a v létech pozdějších. Bělehrad čítá dosti mladistvých sil, jež by se milerády mimo své obyčejné povolání za skromnou jen náhradu chopily příjemného a vážného toho povolání. Neboť i římsští císařové a vojvodové spatřovali v zaměstnání na jevišti zábavy nepřijemnější. A v sídelnici dánské královny v Kodani až po dnes ještě viděti lze na jevišti omladinu z nejzámožnějších a nejvzdělanějších kruhův. (Důvody zcela slabé a nemístné. Pozn. spisov.) Diletantstvím mnoho by se na hereckém služném dalo u hospodařiti.“ (Věříme. Zda-li by tím ale také umění získalo? — Pozn. spisov.)

„Za třetí sestaviž se opět divadelní odbor, jenž by vedl dozor nad divadelními účty a nad repertoirem.“

Práli bychom si zaražení divadelního odboru již proto, poněvadž jsme přesvědčeni, že by se pak obecnstvu předvésti mohla díla mnohem dokonalejší, třeba by se jejich „tendence“ i jednotlivcům nelíbila. Jen díla dobrá mohou obecnstvo přivábiti. Popřejte přístupu na „pozornici“ leckterému vřelému, třeba i více než upřímnému slovu; připusťte, aby někdy jako elektrický proud zatřásko dřímajícím obecnstvem, a uvidíte, zdali „pozoriště“ živější návštěvou neoživne. Jeviště nynějšího století nesmí zůstat za „pozornicemi“ burbonských despotů, s nichž Molière již spoustu trpké a nemilosrdné pravdy vrhal na ty, již toho zasluhovali, a kterouž bičoval třesoucí se jejich svědomí.“

„To, myslíme, byly by nejpřednější prostředky k zachování našeho národního divadla, nechceme-li, aby pod břemenem deficitu, kterému jsme se až dosaváde vyhnouti nemohli, v záhubu kleslo. Krom toho mohli bychom poukázati i k jiným vedlejším důchodům, jež by si „pozoriště“ mohlo pojistiti besedami, veřejnými zábavami, koncerty atd. (horribile dictu! pozn. spisov.) Jsou to však prameny málo vydatné, ku kterýmž bychom se mohli teprv v případě nutnosti vedle oněch hlavnějších utéci.“

Co se takto žurnalistika otázkou divadelní zaměstnávala, zdá se, že se v ministerstvu osvěty nedbalo hrubě o brzké vzkříšení srbského národního

divadla. Neslyšelo se alespoň po tři skoro měsíce ani toho nejmenšího o jakýchkoli energických reorganizačních krocích, a osoby, v jejichž rukou celá tato záležitost spočívala, zaměstnány jsou věcmi zcela jinými.

Než náhle se celá situace proměnila. Kníže Milan, vrátiv se z vídeňské světové výstavy a z cest po Francii, propustí z důvodů rozličných před samou národní skupštinou dosavadní ministerstvo v nevěli, a s ním padne i ministr osvěty Novaković. Na jeho místo povolán knížecí agent při portě Christiće sestaví ve spěchu novou reorganizační komisi a odebeře se nazpět do Cařihradu v otázce Zvorníka a srbské dráhy, a zůstaví ministerstvo osvěty svému zastupiteli ministru financí Mijatović-u.

Do nové komise povolány jsou arci síly dosti zkušené, než co do smýšlení směru zcela různého, což ku zdaru věci samé sotva přispěti může. Bohdá však, že zvítězí náhled, národnímu umění přející a že brzo slaviti budeme opětne znovu vzkříšení „pozoriště“ bělehradského, což sobě z plna srdce přejeme.

Z ciziny a Rakouska.

** *Ze Záhřebu.* Zdejší opera počíná se opět po šťastně přestálé krisi poznenáhla připravovati k nové činnosti. Co solisté engažováni již jsou: pro obor primadonny sl. Ida Kottasova, která dříve s úspěchem zpívala ve Florencii a v Zadru, pro obor mezzosopranu dosavadní člen opery sl. Lesička, dále co první tenor Horvat Franio Gerbić, lyr. tenor Rus Epštein, první basista Polák Egli, baryton Horvat Kašman a co bas buffo Čech Novák.

** V Inšpruku zemřel dne 8. t. m. po delší nemoci hud. řed. a sklad. *Matyáš Nagiller* (nar. 14. října 1817).

** *F. Brahms, N. Gade a Reinecke* jmenováni jsou řádnými členy král. akademie umění v Berlíně.

** *Z Curychu.* (Pův. dop. M.) Dle daného slibu podávám Vám ve vsí stručnosti zprávu o „hudební slavnosti“, která dne 11., 12., 13. a 14. t. m. za ohromného účastenství obecnstva zde se odbyvala. Co dirigenti súčastnili se skladatelé Brahms a Rauchenekker a zdejší kapelník Fric Hegar. Co solisté: paní doktorka Mina Peška-Leutnerová z Lipska (sopran), sl. A. Klingova (alt), paní Ida Suter-Webrová z Curychu (sopran), p. Jindřich Vogel (tenor) z Mnichova, p. Karel Hill (bas) ze Šverína a prof. Wilhelmi z Wiesbadenu (housle). Mimo to účinkovali ve sboru: cecil. jednota z Aravy, z Bernu, pěv. jednota z Bernu, société de chant sacré z Ženevy, société St. Cecile z Lausame, sbory z Lucernu, Šaffhausenu, Winterthurnu, Curychu. V orchestru účinkovali mimo sboru „Tonhallegesellschaft“, členové všech dvorních kapel v Německu. Budoucně více a podrobný program.

** *Z Turýna.* Pro příští sezonu zimní připravuje se nová zpěvohra maestra Pisani-ho „La Gitana“, o níž jdou zvěsty velmi pochvalné. V tétéž jednu z předních úloh bude zpívati slovatný vlašský tenorista Patierno.

** Slovatná zpěvačka a krajanka naše *Tereza Štolcova*, která nyní mešká v lázních v Recoaro, přijala pro příští sezonu engagement pro divadlo „Apollo“ v Římě.

Kronika zpěváckých spolků a hudebních jednot.

** *Stanovy zpěváckého spolku „Vitkov“ v Žižkově* došly schválení úředního.

** *Ze Slaného.* Zpěvácký spolek „Dalibor“ uspořádá za spoluúčinkování hornické kapely Kladenské dne 26. t. m. zahradní zábavu, při níž provede následující sbory: 1. „Pochod z národních písní“, slož. K. Bendl; 2. „Žárlivý holoubek“, sbor H. Vojáčka; 3. „Česká muzika“, sbor, slož. Joz. Lev; 4. „Už ho vedou Martina“, pro mužský sbor, orchestr a turecký buben (solo) složil V. Mazánek. — Dne 2. srpna provedou žáci a žákyně mětské hudební školy řízením učitele hudby p. Štěp. Ersta za spoluúčinkování zpěváckého spolku mši pro smíšené hlasy od K. Bendla s vložkami od Jos. Foersteru.

** *Z Litomyšle.* (Pův. dop.) Smíšený sbor zdejší ujímá se zde čím dál tím více: nyní už není třeba, než pomýšleti na pravidelné cvičení a trvalé ustálení. Že mu obecnstvo naše přeje, potvrzuje se při každé hudební produkci; při poslední, odbyvané dne 12. t. m. na počtu a památku spisovatelky M. D. Rettigové, činil těžiště programu: „Sbor vesničanů“ z „Prodané nevěsty;“ jakkoli nehotový v hlasech mužských, zejména v tenoru, přijat s velikou pochvalou; podobnou však skladbou, jakou bylo druhé smíšené číslo, polka neznámého mi skladatele německého, škoda drahý čas plýtvati. Jak mnohem vzácnějšího požitku mohlo nám poskytnouti ředitelství, kdyby bylo z četných smíšených sborů českých volilo. Průvod na pianě (p. Fiala) byl dobrý. Na p. Šťastného těšíme se vždy, kdykoliv zpívati má: volit vždy písně nejen sobě přiměřené, ale rozhodně dobré a hlas i přednes vždy uchvacují. Ferd. Lauba „Písně české“ našly v něm výborného tlumočníka; že obecnstvo naše také co jiného, než obyčejnou polku dovede oceniti, dokázalo se tentokráte nejlépe. — Na konci zajímavo bude pro Vás zvědět, že podnětem prof. Majera a horlivým přičiněním jmenovaného p. Šťastného uslyšíme zde při Te Deum poprvé gregoriánskou mši; přednesou ji studující zdejší v chrámě gymnasiálním. (Výborně! Red.)

M.

Mimořádná valná hromada zpěv. spolku „Hlaholu“ v Praze. Ve středu dne 22. července t. r. odbyval pražský „Hlahol“ mimořádnou valnou hromadu za předsednictví náměstka starosty p. JUDr. J. M. Fleischmanna. Účastenství členů výkonných bylo na pokročilou letní dobu velmi četné.

Po zahájení schůze a formálním schválení protokolu z řádné valné hromady výroční v listopadu 1873 odbyvané, podal jednatel spolku pan JUDr. Šmolcnap krátkou zprávu o činnosti spolku, odvolává se k příští výroční valné hromadě, které podobná tištěná zpráva jednatelská předložena bude; sdělil k vůli přehledu, že spolek letos uspořádal dvě řádné zábavy a jeden řádný koncert. Druhý koncert, k němuž se již přípravy konat započaly a jenž opět větších rozměrů míti měl, nebyl pro onemocnění ředitele spolku p. Karla Bendla uspořádán v dobu, na kterouž určen byl a musel odpadnouti vůbec, jelikož po uzdravení se p. K. Bendla již více na provedení jeho pomýšletí nebylo lze. V době, v které nehoda tato spolek nemile byla stihla, zastupoval místo ředitelské pan J. L. Lukes, za jehož řízení „Hlahol“ letošní svatojanskou slavnostní zábavu na Žofině uspořádal a při otevření místností zahradních v měšťanské besedě účinkoval.

Ochotu a obětavost, s jakouž pan J. L. Lukes v řízení zkoušek a produkcí v tu dobu se byl uvázal, uznala valná hromada vděčně povstáním s míst a hlučným provoláním „Slávy.“ —

Nejzajímavější moment v letošní činnosti „Hlaholu“ tvoří výlet do Turnova a na Hrubou Skálu dne 28. a 29. června t. r., a při té příležitosti v Turnově uspořádaný koncert a zahradní zábava.

V živé upomínce na ušlechtilou zábavu výletních těchto dnů byly k zprávě jednatelově všem, kdož k výtečnému úspěchu výletu přispěli, provoláním „Slávy“ díky osvědčeny, zejména zpěváckému mužskému spolku, občanské záložně a pohostinnému občanstvu v Turnově, pak spoluúčinkujícím: slč. M. Sittové a pp. Součkovi, Kinskému, Novotnému, Kučerovi a Pauknerovi — hlavně však obratnému a osvědčenému pořadateli výletu, obřadníku spolkovému panu Em. Starému.

Dále vzpomněl jednatel členů, které spolek během letošního ročníku úmrtím ztratil, a sice výkonných členů: Jindřicha Červy, Frant. Fišery a Vojtěcha Jiroutky; z přispívajících členů pak pp. Jindř. Jindřicha a Václ. Skryby, načež shromáždění povstáním s míst soustrast projevil.

Ku konci zprávy své uvedl jednatel ještě mimořádné příspěvky, které spolku letos co dary uděleny byly a sice od slavné obce pražské 50 zl., od p. Al. Olivy, zakl. člena spolku 50 zl., od pana Leop. Fürtha, taktéž zakl. člena spolku 20 zl. r. č. a od p. JUDra. Fleischmanna, náměstka starostova 25 zl. r. č., kteráž zpráva provoláním „Slávy“ jmenovaným dárcům přijata byla.

Po následující zprávě účetní byli nově přihlášení výkonní členové přijati a jednatel přednesl návrh výboru, aby valná hromada udělila panu K. Bendlovi, co řediteli spolku, uznávajíc jeho zásluhy o spolek a jeho výkony pěvecké na letošní ročník odměnu 250 zl. r. č., kterýž návrh — vyjma s lítostí vyslovenou poznámku, že spolku ze slabých prostředků nelze uznání své skvěleji osvědčiti — bez debaty a jednohlasně přijat byl.

Na to sdělil jednatel valné hromadě pozvání k slavnosti Klicperové v Chlumci nad Cidlinou; jelikož již v předcházející schůzi výboru nemožnost, aby se „Hlahol“ co sbor účastnil, uznána byla, ponecháno jednotlivcům, slavnosti té se účastniti.

Tím byl určený program schůze vyčerpán a přikročeno k volným návrhům a přáním.

Té příležitosti použil pan H. Nejtek, vysloviv přání, aby ve spolku nebylo hleděno jedině k velkolepým produkcím a zábavám, pro obecnost uspořádaným, nýbrž též více k soukromým zábavám mezi členy výkonnými a poukázav k poslednímu velkému výletu Turnovskému, navrhoval, aby ještě letos menší výlet uspořádan byl, jenž by pouze zábavě výkonných členů věnován byl.

S p. Nejtkem souhlasil p. Ferd. Tadra, dokládaje velmi trefnými slovy, že soukromnější zábavy mezi zpěváky „Hlaholu“ by k utvoření a utužení stálého jádra spolku sloužily a tím spolek k emancipaci ze závislosti stále a ročně se měnících sil zpěvných vedly.

Debatu o předmětu tom od všech přítomných velmi vřele a velmi příznivě pojatém ukončil pan Ed. Kratochvil návrhem, aby se ihned valná hromada usnesla na uspořádání výletu; a tak byla valná hromada ukončena s hlučnou pochvalou přijatým usnešením, že „Hlahol“ podnikne výlet dne 2. srpna 1874 do Všenor. —

Tím byla schůze skončena.

Zprávy z Prahy a z venkova.

* *Celoroční veřejné zkoušky chovanců* chvalně známého hudebního ústavu p. Bedřicha Šimáka a odbyvají se dne 25., 26. a 27. t. m. v místnostech ústavu v domě č. p. 272—III. Na programu skvějí se jména nejslovnějších skladatelů.

* *F. Fišer*, profesor přírodních věd na obecném reálném gymnasiu v Plzni, zemřel v Stračově dne 13. t. m. po delší nemoci. Tentýž byl důkladným hudebníkem, svým časem horlivým členem pražského „Hlaholu“ a v poslední době jednatelem „Hlaholu“ v Plzni. Budiž čest jeho památce!

* *Veřejné zkoušky výroční na pražské konservatoři* odbyvají se budou ze všech předmětů dne 27., 29., 30. a 31. t. m. o 9. hod. ranní v místnostech ústavu.

* *P. Jos. Foerster* složil nové české „Te Deum“ s „falsi bordoni“, v němžto se zpěv obecného lidu střídá s zpěváky na kůru způsobem velebným.

Vzácný to opět příspěvek do repertoiru církevního a toho druhu v naší literatuře první. Zajisté že se p. skladatel postará, aby dílo to vyšlo brzo tiskem a po vší vlasti naší se rozšířiti mohlo.

* *Examinátoři při zkušební komisi v Praze* pro úřad učitele zpěvu na školách středních a ústavech učitelských, dále učitele hry na housle a piano na ústavech učitelských jmenování jsou a sice: pro zpěv p. Jan Nep. Škraup, řed. kůru v stolíčném chrámu, pro hru na housle p. Ed. Wittich, pro hru na klavír a pro dějepis hudební p. dr. Gundling, z. advokát a c. k. professor univ., pro nauku o harmonii, o kontrapunktu a fuze ředitel varhanické školy p. Fr. Zd. Skuherský.

* Řízení hudební části slavnosti *Komenského*, která odbýváti se bude příštího měsíce v Přerově, svěřeno jest výtečnému skladateli a řediteli slov. zpěv. spolku ve Vídni p. Arnoštu B. Tovačovskému.

* Pan *V. F. Červený*, světoznámý továrník hudebních nástrojů v Králové Hradci, vynalezl nový nástroj pro potřebu kostelní, jež nazval „zvonové akordium“ a jež daleko vhodnější místo zaujme na místě ostře pronikavého, nepříjemného zvuku zvonku u sakrytie. Nástroj ten sestává z litého konsolu gotického slohu, na němž jest zavěšeno 5 neb 7 harmonicky seladěných postříbřených zvonků. Jakmile za řemen se zatáhne, udeří jedním rázem kladívka na řečené zvonky a klenbami chrámu se rozezvučí příjemná, měkká harmonie. Mechanika nástroje jest silně vyzlacena a celá úprava skvostná. Vynález tento jest patentem před nápodoběním chráněn a doporučuje se praktickým účinkem svým všem kostelům.

Nová vokální mše. (D-dur) s průvodem varhan slohu ryze církevního od Jos. Foerstra bude provozována s vložkami od Witta a Etta v neděli dne 26. července v kostele svatého Vojtěcha. V činném a neunavném tomto skladateli nalezla — jak známo — nejnovější spásná reforma hudby církevní jednu z nejvydatnějších a nejobětovnějších podpor. Nejen slovem, praktickou radou, nýbrž hlavně skutkem přičinil se muž ten k rozšíření a upevnění její ve všech směrech. Mezi tím obíral se pilnými studii staroklasických skladeb církevních, zkoušel i porovnával je s hudebním duchem doby novější a snažil se všemožně nalézti onen stupeň dokonalosti, na němž v pospolném sloučení by se dopracoval skladeb, jež sice rázem i povšechným charakterem oněm staroklasickým odpovídají, proto však nicméně i duchem doby naší provanuty jsou. Duch naší doby, pokrok, jež hudba od stáletí učinila, nedá se nijak ignorovati, a kdo tak činí a píše přísně dle staroklasických forem, t. j. kopíruje jich stavbu a způsob spojování nevyvinutých tehdy ještě tvarů harmonických, ten upadá v přílišné horlivosti reformační v opáčný extrém a stává se zpátečníkem, poněvadž nežije v hudebním ohledu v naší době, nýbrž v době středověké, a takové povážlivé počínání, takové zpátečnictví přec nemožno nazvati reformou!

Privržencem tohoto náhledu jest sám slavný reformátor církevní hudby Witt, jež připouští všechny vymoženosti doby moderní v jisté míře pro skladbu církevní i komponuje sám v tomto genu tímto způsobem, že se sice snaží podržeti povšechný charakter staroklasických skladeb, však připouští mezi jiným též moderní způsob harmonického spojování. Tuto „zlatou“ cestu prostřední zvolil sobě též J. Foerster při svých skládáních i dokázal v menších pracích, ve vložkách a t. d., že vnikl dokonale v ducha reformy a že umí vyhověti všem požadavkům, jež klademe modernímu skladateli církevnímu.

Takto ducha svého na skladbách rozměru menšího otuživ, učinil nyní Foerster další krok co skladatel církevní tím, že podal zdejšímu světu hudebnímu celou mši ve směru reformačním psanou. Zveme všechny přátele hudebního umění vůbec na neděli k sv. Vojtěchu, aby z vlastní zkušenosti se přesvědčili o výsledcích Foerstrova uměleckého snažení. Připomínáme, že tato mše Foerstrova vycházeti bude po částech co příloha P. Lehnerovy „Cecilie“, časopisu pro církevní hudbu, i slibujeme čtenému čtenářstvu našemu, že po úplném vyjití mše té šířeji o ní co o pozoruhodném úkazu na tomto místě promluvíme.

* *Z Klatov.* (Pův. zpr.) Horlivý zdejší ředitel kůru p. Mansvet Klička získal si novou zásluhu o zvelebení zdejší hudby chrámové, přikročiv ve srozumění s zdejším děkanem, veledúst. p. P. Císařem energicky k zavedení zpěvu gregoriánského na našem kůru, odstranění do chrámu se nehodících intrad a poznenáhlému obmezování hudby figurální. Řídí se dle zásady, že každá novota, zejména na venkově, musí se uváděti v život poznenáhla, avšak opravdově, aby pevných kořenů zachytila. Takto vidíme již hezký hlouček osvícenějších ředitelů kůru kráčet za ideálem chrámové hudby, k jakémuž směřují nynější tendence reformační, i netřeba se více obávati, že vzešlé jednou simě neponese krásné, utěšené ovoce. Upozorňujeme veledúst. p. děkana, že k praktickému provádění reformace chrámové hudby jest nevyhnutelno, předplatiti se na „Cecilii“, časopis zájmům hudby chrámové věnovaný, jež přináší výtečné a praktické přílohy hudební.

* *Z Pardubic.* V neděli dne 26. t. m. odbývá se v hud. ústavě sl. Antonie Goldsteinovv hudební produkce, z jejížto zajímavého programu zejména vyjímáme: Fantazii na motivy z Glinkovy zpěv. „Život za cáře“, Mendelssohna-Bartholdyho ouverturu „Ticho na moři a šťastná plavba“ a N. Gadeho „Dozvuky Ossianovy“, vesměs uspořádané pro dvě píana.

* Městská rada ve *Dvoře Králové* vypisuje veřejný konkurs na uprázdněné místo ředitele kůru a hudby městské s ročním platem 228 zl. mimo školy. Povinností ředitelovou jest, obstarávati hudbu kostelní, hru na varhany a evičiti dítky nezámožných rodičův v hudbě a zpěvu zdarma,

konečně cvičiti a řídit hudbu městskou za odměnu z výtěžku produkci touto uspořádaných. *) Žádosti zadati se musejí do 10. srpna b. r.

Zkoušky varhanické školy dne 23. a 24. července v nepřístupných místnostech ústavu samého odbývané těšily se výsledku nejlepšímu i svědčily patrně o výtečné metodě učitelských sil jakož i o přísné disciplině mezi chovanci. Při zkouškách theoretických nás velmi mile dotklo při vší správnosti hbité pracovní úloh daných, příjemně působily okamžitě, správné odpovědi na otázky předložené. Vše řinulo se ku předu, ráz na ráz a kdekoli examinátor zavadil, v každém oboru vynikali statní žáci vědomostmi dokonalými. Zvláště interesantní dobrými příklady byly partie o chorálu i o kontrapunktu. V imitaci i fuge pracovali žáci neméně obratně. Litovati musíme, že tak bohatý material zkušební nebyl přiměřeněji rozdělen nejméně na dva dny, čímž by se bývaly veškeré později uvedené obory důkladněji probrati mohly. Tím se stalo, že pozdější čísla programu, totiž nauka o formách, rozbor, instrumentace, hra partitur a dějepis hudby jen povrchně prokročilý čas musela býti odbyta, ačkoli se očekávalo, že právě tyto poslednější jak zajisté nejdůležitější partie podrobněji se provedou.

V oboru chorálu nejobratněji si počínali Em. Nejedlý a Frt. Maršner, v kontrapunktu Karel Knittl, v partii fugy opětně Maršner. Nauka o formách byla obmezena na jedinou formu sonaty. V rozboru této formy se vyznamenali Jidřich Kaan z Albéstu a Josef Klička. Za nimi poněkud pokulhával Josef Holý, jenž s přehlednou obyčejnou šablonou první věty sonatové (hlavní věta, vedlejší, provedení a návrat k prvnímu dílu) nemohl býti nijak hotov. Že mimo sonatu žádná jiná modernější forma, jež by porovnáním se sonatou vývinem svým mnohem většího intresu vzbuditi musela, demonstrována nebyla, opětně litujeme a omlouváme vše jen krátkostí vyměřeného času. Též instrumentace se omezovala na suchopárné vypočítávání jednotlivých nástrojů pro orchestr vhodných, což poněkud Josef Jiránek oživil podrobnějším popsáním harfy, co nástroje v orchestru nezbytného.

*) Litovati jest, že sl. městská rada, kde se jí k tomu naskytovala příležitost tak vhodná, nepřikročila k řádné a nynějšímu duchu času odpovídající reorganizaci kůru chrámového, následujíc vzorného příkladu sl. městské rady Mladoboleslavské. Soustředění tolikerých funkcí v jediné osobě nemůže vésti k dobrému, zejména zcela zavrhnouti musíme zcela nepraktické a nedůstojné spojení úřadu ředitele kůru s úřadem varhaníka. Takovým způsobem nelze zvelebiti chrámovou hudbu v duchu nynějšího proudu reformatorského, jemuž za nedlouho zajisté veškeré pokročilejší naše obce se připojí. Konečně zdá se nám ustanovená odměna vyměřena býti jen s ohledem na to neskonale dobráctví i tu zpozdilou skromnost našich hudebníků, kteří se třeba lopotí v potu tváře za kousek suchého chleba.

Pozn. red.

Dějiny hudby vyčerpány byly jednou jedinou otázkou. Ulohu examinátora s obdivuhodnou vytrvalostí provedl ředitel téhož ústavu p. Skuherský.

Následujícího dne (24. července) předsevzaty byly zkoušky praktické. Z pokusův ve skladbě jednotlivých žáků jmenujeme: „Fugy“ od Julia Vinklera a Josefa Chládky, „fantasii“ na chorál „Herr Jesu Christ“ od Em. Nejedlého (fantasie na staročeský chorál by jménu mladého skladatele lépe slušela)! „Fugu se stálou protivětou“ od Karla Knittla a „Praeludium“ s dvojitou fugou od Frt. Maršnera.

V ostatních na varhanách exekutovaných skladbách zastoupena byla jména: J. S. Bach (v převážné většině), K. Pič, W. A. Mozart a Mendelssohn. Ku konci opětně a opětně poukazovati musíme ku obvyklým stezkům, jež každoročně se opakují nejen ohledně nepraktických ba ústavu tak důležitého nedůstojných místností, nýbrž i ohledně chatrných nástrojů, na nichž uboží žáci mají velkolepé skladby Bachovy přednáseti, jež ovšem jsou následkem nedokonalých sešlých strojů spíše karikaturou, než pravým obrazem skladeb velikána toho. Není snad třeba ujišťovati slavnou správu varhanické školy, že krátké pobyty v hudební té mučírně, kde místo tonů musí obecnstvo poslouchati hluché klapání rozviklaných pedálů a vřískavé zvuky přefoukaných, suchotinářských píšťal, že krátké jen pobyty musí se tam státi skoro nesnesitelným. Kéž by se již jednou pomýšlelo na důkladnou a ústavu tomu přiměřenou opravu zmíněných nedostatků, jež náležitěmu rozvoji celého ústavu zajisté nemálo překáží. *)

Dnes byly o 10. hodině dopolední ve farním chrámu „u nejsv. Trojice“ následující skladby žáků III. ročníku vlastním jich řízením provedeny: „Mše pro čtyřhlasý sbor smíšený“ od Josefa Kličky, „Graduale“ (Domine dominus noster) pro sedmihlasý sbor smíšený od Josefa Jiráka, „Offertorium pro čtyřhlasý sbor smíšený od Jindřicha Káana z Albéstu,“ konečně „Te Deum“ pro dva sbory smíšené od Josefa Holého. O všech těchto u nejsv. Trojice provedených skladbách promluvíme příště. X.

S m ě s.

Štraus a Sbolci. Jistý německý hudebník, meškající v čas otevření mezinárodní květinové výstavy ve Florenci, podává velmi zajímavou zprávu o tom, jakým okem pohlíží Vlaši na tak zvaného „krále valčíků.“ „Že při takové výstavě,“ píše

*) Pokud nám známo, učinil již výbor pokud se týče nového stroje vhodné opatření.

Pozn. red.

tento hudebník, „Štraus scházeti nesměl, rozumí se samo sebou. Byl k tomu zvláště pozván a vzbudil dle německých názorů sensaci, enthusiasmus a vše možné, však dle vlašské míry — pouze se líbil. S náramným aplombem oznámené a pro „bella Italia“ zvláště složené valčíky nedošly žádoucího uznání, mnohem více polky a kvapíky se líbily. Ostatně,“ píše dále spisovatel, „těší se kapela ta pověsti větší, než zasluhuje a bez svého vůdce byla by přímo nepatrnou. Solovým houslistou byl vždy jakýsi Meyer a to sice tentýž, kterého lze rozeznati od ostatních věžatou úpravou vlasů a nečistou hrou ve vyšší poloze. Nelze upříti, že obecenstvo zdejší vzdávalo Štrausovi živou pochvalu, avšak uznalo z Vídně ohlašovaného „fenixe“ jen za obyčejného ptáka zpěváka; k tomu ještě doložili novináři, že tento obyčejný pták není ničím více, než obyčejnou — kachnou a že to, co dovede Štraus, Vlaši také dovedou. Jednoho krásného jitra objevily se obrovské červené plakáty na rozích, jimiž orchestrální koncert v „Teatre Cagliano“ oznámen byl. Divadlo bylo v ustanovený den přeplněno a když dirigent Sbolci u pultu se objevil, nastal nekonečný jásot. Každé číslo potkalo se s demonstrativním potleskem i muselo se hráti da capo. Však demonstrativní ráz dosáhl stupně nejvyššího, když zavzněla uherská rhapsodie od Liszta (zde stojí vždy napsáno L, i, s, t, z.), tatáž, kterou Štraus ve svých koncertech provozoval. Nyní jsou Florenčané spokojeni, neboť veškeré noviny usoudily: náš orchestr jest stejně dobrý, jako Štrausův, čest národní hudby jest zachráněna!“

Myšlenky o hudbě.

Výroky slovatných skladatelů a spisovatelů o hudbě.

sebrala La Mara.

III.

Živlové hudby.

Melodie.

(Pokračování.)

Nejpřednější a nejvýbornější část hudby jest melodie, kteráž čarovnou mocí mysl lidskou jímá. Není dosti na tom, řekneme-li, že bez výrazné, zpěvné melodie veškeren zevnější lesk instrumentace atd. jest jen zevnějším vyšperkovaním, za nímž jen nerozumná „luza“ se pachtí. Slovo „zpěvný“ jest pravé slovo pro označení melodie. Tato má býti zpěvem, jenž svobodně a nenuceně v prsou člověka vzniká, jenž sám jest nástrojem hudebním, v němž ozývají se ty nejpodivnější, nejtajnější zvukové přírody. Melodie, která není toho druhu a takto zpěvnou není, zůstává povždy jen řadou tónů, které nadarmo se lopotí o to, aby staly se hudbou.

T. A. Hoffmann: Kreisleriana.

Tón sám naléztí lze všude; tóny ale, jež mluví jazykem říše duchů — melodie — ty spočívají jen v prsou lidských.

Tamtéž.

Zastaralý ten spor o tom, co v hudbě dříve povstalo, co nutnějším jest: zda melodie neb harmonie rovná se naprosto onomu, byla-li dřív na světě slepice či vejce, z něhož povstala. Že praktická hudba s melodií — jednohlasým zpěvem — počítí masila, jest tak jisté a nepochybné, jako nepopíratelným jest, že všeliké intervaly melodické určeny jsou toliko pomocí harmonie.

M. Hauptmann:

Die Natur der Harmonik und Metrik.

„Melodie“ — toť slovo, jež přechasto začátečníci na obranu svoji do světa volají a v pravdě, bez melodie není hudby. Co ale myslí onino slovem tím? Pouze zpěv rytmicky průhledný a lahodný — lehkochopitelný. Jsou ale melodie jiného ještě druhu; pohled kamkoliv v díla Bachova, Mozartova, a Beethovenova, a odevšad hledí ti vstříc ve způsobech přerozmanitých; „obnošené“ jednotvárnosti operních melodií vlašských (zvláště novějších) brzy se nasytíš.

R. Šummann: Sebrané spisy.

O U V E R T U R A

ku komické zpěvohře

„Prodaná nevěsta“

Bedřicha Smetany

upravena skladatelem samým pro piano na 4 ruce

vyšla nákladem „Matice hudební,“
ve zvláštním vydání

a lze ji dostati v Praze u Em. Starého a spol.
a v kněhkupectví dra. Ed. Grégra a Ferd. Dattla

za 1 zl. 60 kr.

Piano

obehrané, dobře zachovalé jest na prodej.

Bližší zprávy podá ochotně administrace tohoto listu.